

GREENPEACE

SAYI #165

ÖZEL SAYI:
TÜRKİYE
ORMAN
YANGINLARI

İçindekiler

Madalyonun tek yüzü: İklim krizi ve 2021 Türkiye orman yangınları

2021 Türkiye orman yangınları ve özellikle Ege ile Akdeniz bölgelerindeki yangınlar, bildiğimiz yangınlara benzemiyordu. Avrupa Orman Yangınları Bilgi Sistemi'nin (EFFIS) verilerine göre, 28 Temmuz-12 Ağustos tarihleri arasında, sadece Muğla ve Antalya'da yanan ormanlık alan yaklaşık 124 bin hektar.

Yanan alanların uydu görüntülerini yayınladık

Greenpeace Akdeniz olarak Türkiye'de Temmuz sonunda başlayan, kısa sürede pek çok ilde eş zamanlı şekilde yaşanan ve iki hafta süren orman yangınlarının pek çok bölgede yol açtığı tahribatı uydu görselleri aracılığıyla paylaştık.

Yangın termik santrale sıçradığında...

Yangının Kemerköy Termik Santrali'ne sıçramasıyla birlikte, santrale ilişkin olası tehditler akıllara düştü. Bunların arasında 3 temel tehdidin ön plana çıktığı söylenebilir.

GREENPEACE BÜLTEN

Yerel Süreli Yayın

İmtiyaz Sahibi

Greenpeace Akdeniz
Basım ve Tanıtım
Hizmetleri Ltd. Şti. adına
Banış Bilgen

Genel Yayın Merkezi

Meşrutiyet Mah. Ebe Kızı Sok.
No:16 / B28 Şişli/ İstanbul
Tel: +90 212 292 76 19
Faks: +90 212 292 76 22

Genel Yayın Yönetmeni

Banış Bilgen

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Gökhan Çevik

Editör

Çiğdem Özkan

Baskı

Printworld Matbaa San. Tic. A.Ş.

Grafik Tasarım ve Uygulama

F₂O Reklam ve Tanıtım

Dağıtım

PTT

Kapak fotoğrafı

© Yasin Akgül
/ AFP via Getty Images

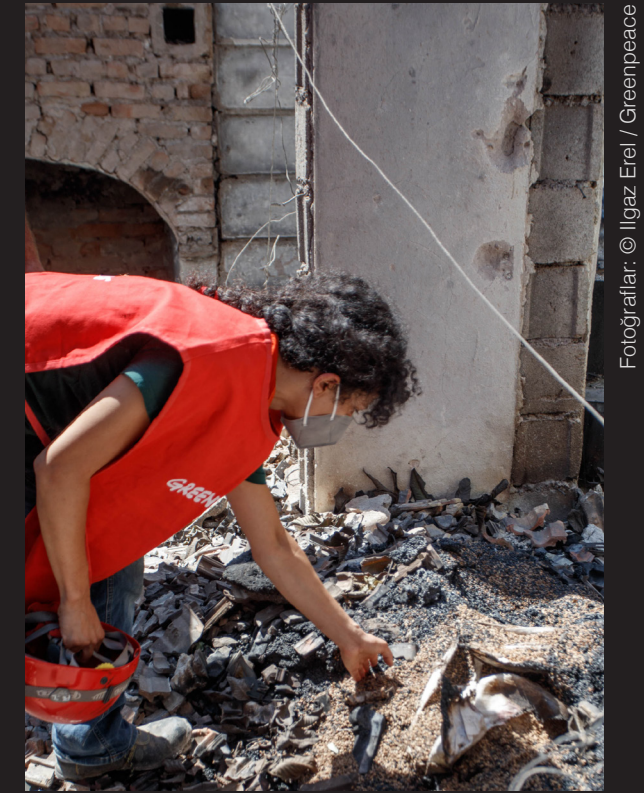
GREENPEACE

ÜLKE TARİHİNİN EN BÜYÜK ORMAN YANGININI YAŞADIK!

28 Temmuz 2021'de başlayıp iki hafta boyunca devam eden orman yangınları, Ege ve Akdeniz bölgelerindeki yaşam kaynaklarımızı kül etti. Ormanların yanmasını gözlerimizde yaşlar, çoğunlukla çaresizlik hissi içinde izledik. Alevlerle mücadele eden görevliler, mücadeleye katkı veren gönüllüler ve sivil toplum temsilcileri, yaşadığımız yıkımın daha da büyümesinin önüne geçti.

Türkiye'nin 47 ili, Temmuz'un 28'inden Ağustos'un 12'sine kadar devam eden yangınlara esir oldu. En büyük yangınlar ise Antalya ve Muğla'nın yaz dönemi turizminin en yoğun yaşandığı bölgelerde görüldü. Bodrum'dan Marmaris'e kadar uzanan, neredeyse 200 kilometrelik yol iki hafta boyunca itfaiye, sivil yardım kuruluşları, sağlık ve yardım araçları ve gönüllülerden oluşan yüzlerce insanla doldu. En az 240 yangının neredeyse tamamı kontrol altına alınırken, iki hafta boyunca bölgede tüm Türkiye'nin seferber olduğu bir dayanışma

hikayesi yazıldı. Bodrum Mazi'da alevlenen yangın, beşinci gününde Ören'deki Kemerköy Termik Santrali'ne ulaşırken; Marmaris'te özellikle Hisarönü, Orhaniye, Turgut hattıyla, Turunc ve İçmeler hattı yangınlara teslim oldu. Greenpeace ekibi ve gönüllüleri de bu dayanışma hattına 5 Ağustos günü Muğla'ya gidip öncelikle enerji sorununa çözüm üretmek için güneş enerjisi panellerini kurarak, sonrasında da bölgedeki sivil toplum örgütlerine katılarak söndürme çalışmalarına arka planda destek oldu.

Orman yangınlarının seyrini ve Greenpeace ekibinin desteklerini bu QR kod üzerinden inceleyebilirsiniz.

Fotoğraflar: © Ilgaz Erel / Greenpeace

MADALYONUN TEK YÜZÜ: İKLİM KRİZİ VE 2021 TÜRKİYE ORMAN YANGINLARI

Onur Akgül - Greenpeace Akdeniz İklim ve Enerji Proje Sorumlusu

© Ilgaz Erel / Greenpeace

2021 Türkiye orman yangınları, özellikle Ege ile Akdeniz bölgelerindeki yangınlar bildiğimiz yangınlara benzemiyordu. Devasaydı. Avrupa Orman Yangınları Bilgi Sistemi'nin (EFFIS) verilerine göre, 28 Temmuz-12 Ağustos tarihleri arasında, sadece Muğla ve Antalya'da yanan ormanlık alan yaklaşık 124 bin hektar. Türkiye'de 2021'in tamamında yaşanan orman yangınlarında yok olan ormanlık alan 178 bin hektar civarında, yani 1 milyar 780 milyon metrekare! Popüler ölçü ile ifade edecek olursak, yaklaşık 250 bin futbol sahası, tüm İstanbul'un yaklaşık 5'te 1'i büyüklüğünde bir alan. Bu rakam, yine EFFIS'in verilerine göre, aynı dönem ve aynı bölgede 2008-2020 arasında ortalama yanan alanın 8 katından daha büyük. Yani bildiğimiz gibi değil.

Büyük, sonu gelmeyen bir şoktu yaşanan. Böylesinin başımıza gelmeyeceğini düşünüyorduk belki de. Öyle ya; Avustralya, Kaliforniya, Sibiry, Yunanistan.. Oralar da olabiliirdi, ama oralar bize uzaktı. Öyle miydi gerçekten?

Doğal afetler dönemi kapanırken

Peki ne değişti? Orman mühendisleri, iklim bilimciler, konunun uzmanları aslında çok uzun zamandır ormanların yangınlara karşı çok daha kırılgan hale geldiğini anlatıyor, uyarılarda bulunuyor. Ortalama sıcaklıklardaki artışlar, havadaki nem oranının gitgide düşmesi, sıklığı ve şiddeti artan sıcak dalgaları orman yangınları için mükemmel koşullar oluşturuyor. Ve 2021 yangınlarının bize gösterdiği üzere en ufak bir tetikleyici, en ufak bir kıvılcım önü alnamaz bir faciaya yol açabiliyor. Bu bitmek bilmeyen bir yangın fırtınasıydı ve devamı da gelecektir.

Çünkü gezegen, insan edimi kaynaklı iklim değişikliğinden ötürü endüstri devrimleri dönemine göre ortalama 1,2 derece daha sıcak artık.¹ Çünkü atmosferdeki karbon oranı, artık 420 ppm seviyesinde.² Çünkü son 20 yılın deniz seviyesi yükselişi, yılda ortalama 3,2 milimetre.³ Doğal afetler çağının sonuna geldik artık.

IPCC, geçtiğimiz günlerde yayınladığı 6. Değerlendirme Raporu ile iklim değişikliğine ve onunla mücadelede ülkelerin aldığı önlemlerin etkinliğine dair güncel tespitleri paylaştı. Rapora göre;

- Sıcaklık artışını 1,5 derecede sınırlamak için ülkelerin emisyonlarını 2030'a kadar yarıya indirmesi gerekiyor.
- Gezegenin büyük kısmı sıcak dalgalarının etkisi altında.
- Son dönemlerin aşırı sıcakları, insan etkisi olmadan imkansız olurdu.
- Mevcut iklim politikaları ve ulusal katkı beyanlarının 2100'de bizi getireceği en iyi nokta, 2,7 derecelik küresel ısınma.

Yani mevcut durum aslında küresel bir iklim felaketinin fragmanı niteliğinde. Peki madem bu felaket insan kaynaklı, durdurmayı da beceremez mi insan?

Cevap: Becerebilir.

İklim için seferberlik zamanı: Yapabiliriz

İklim krizi sadece küresel sıcaklık artışı ve sera etkisi nedeniyle değil, yaşanan ve yaşanacak olan facialar nedeniyle de aslında ülke sınırlarını önemsizleştiren, bir nevi kader birliği yaratan bir hakikat. İklim krizini engellemek adına attığımız her bir adımı, kendimiz ve yakınlarımız için olduğu kadar ömrümüzde hiç görmeyeceğimiz, on binlerce kilometre ötedeki insanlar, hayvanlar ve doğanın kendisi için de atıyoruz. İklim krizi artık birbirimizin yaşamını savunma ve mümkün kılma meselesi.

Türkiye özelinde, Paris Anlaşması'nı TBMM'de onaylayarak bu mücadeledeki ciddiyetimizi gösterme ve tüm nüfusu iklim seferberliğine çağırma şansımız var.

Dahası, elektrik üretiminde yüzde 60'lardan daha yüksek orandaki fosil yakıt bağımlılığımızı ortadan kaldırma, kömürlü termik santralleri kapatma, yenilenebilir enerji yatırımlarını hızlandırma sorumluluğumuz var. Ormanları, tarım alanlarını, su varlıklarını koruma sorumluluğumuz var. Fosil yakıta dayalı yaşam biçimi artık geçmiş çağların ilmi. Bizim yarının iklim ve çevre dostu dünyasını kurmaya ihtiyacımız var. Şehirleri ve diğer yerleşim yerlerini, uyum ve etki azaltma politikaları temelinde yeniden tasarlamaya ihtiyacımız var. İklim krizine karşı toplumsal kırılganlığı önlemek, çocuklarımızı yarınlara hazırlamak için adil dönüşümlere, iklim adaleti siyasetine ihtiyacımız var.

Yapabileceğimiz, yapmamız gereken çok şey var, ama çok vaktimiz yok. Bunun coğrafi, kişisel, türsel, ülkesel ve siyasal sınırları aşan, kolektif bir hayatta kalış mücadelesi olduğunu idrak etmemiz ve üzerimize düşeni yapmamız gerekiyor.

© Ilgaz Erel / Greenpeace

© Gülşah Gözek / Greenpeace

© Ilgaz Erel / Greenpeace

¹ <https://public.wmo.int/en/our-mandate/climate/wmo-statement-state-of-global-climate>

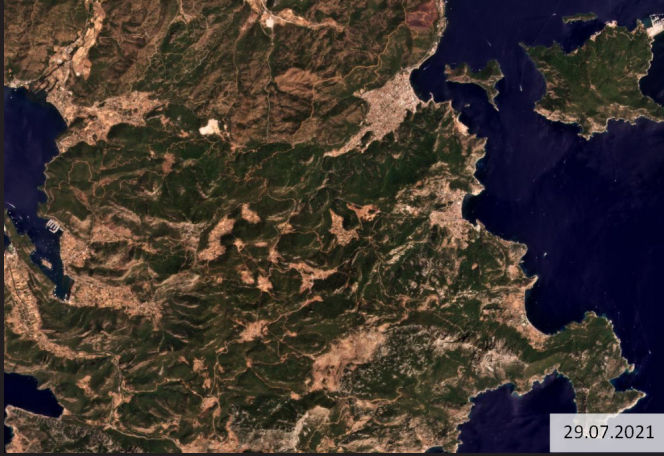
² <https://research.noaa.gov/article/ArtMID/587/ArticleID/2764/Coronavirus-response-barely-slows-rising-carbon-dioxide>

³ <http://climatechange.boun.edu.tr/deniz-seviyesinin-yukselmesi/>

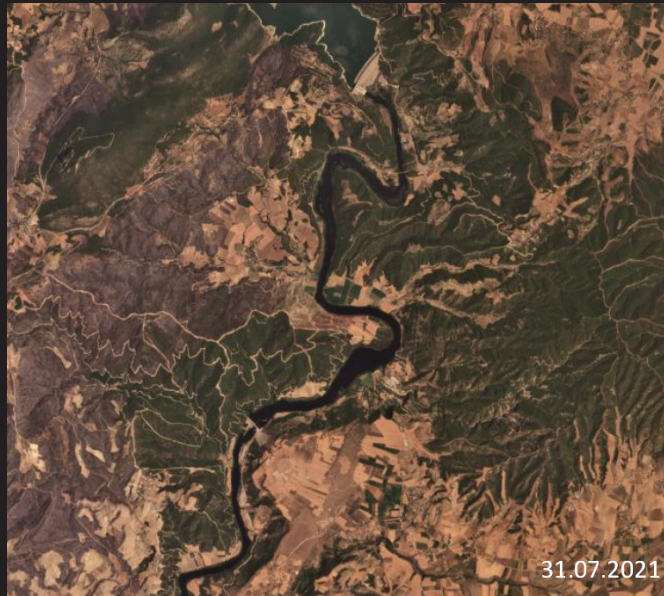
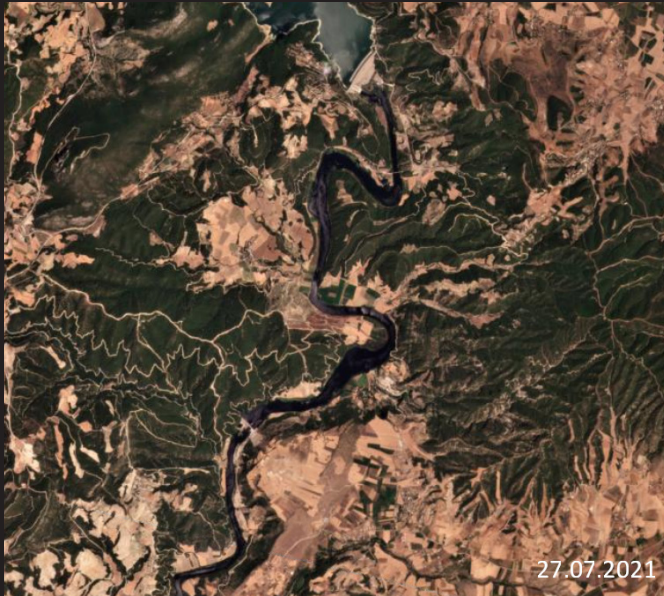
YANAN ALANLARIN UYDU GÖRÜNTÜLERİNİ YAYINLADIK!

Greenpeace Akdeniz olarak Türkiye’de Temmuz sonunda başlayan, kısa sürede pek çok ilde eş zamanlı şekilde yaşanan ve iki hafta süren orman yangınlarının pek çok bölgede yol açtığı tahribatı uydu görselleri aracılığıyla paylaştık. Yangın öncesi ve sonrası görüntüleri içeren uydu fotoğrafları yaşanan acı tablonun boyutunu ortaya koydu.

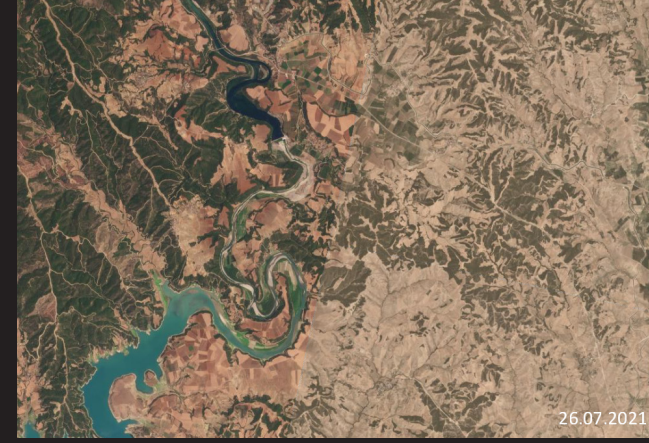
MARMARİS

KARATEPE / OSMANİYE

ADANA

YAVRUDOĞAN / ANTALYA

YAYLAALAN / ANTALYA

YANGIN BÖLGESİNDE HAVA KİRLİLİĞİ TEHDİDİ

Mavi gökyüzünün bir umut olduğu günler, yerini iklim krizinin acı gerçeklerine bıraktı. Gezegen artık elektrik üretiminde kömür ve gaz kullanımını, kirli ulaşım araçlarımızda kullandığımız yakıtı tolere edecek eşiği geçti. Bunun dışavurumunun son örneği ise Akdeniz havzasını yakıp kavuran, kontrol edilemeyen yangınlar oldu.

Gökhan Ersoy - Greenpeace Akdeniz İklim ve Enerji Proje Sorumlusu

© Yasin Akgül / AFP via Getty Images

Gezegen aşırı hava olaylarıyla kendi uyarı sirenlerini çalarken, biz ise yeni bir kirlilik döngüsünün içinde sıkışıp kalıyoruz. Soluduğumuz havayı kirleten politikalar sıcak hava dalgalarının, uzun kuraklık dönemlerinin kapısını aralıyor ve orman yangınlarının zeminini hazırlıyor. Orman yangınları ve yayılan dumanlar ise havamızı daha da fazla kirletiyor.

Bu kirliliğin boyutu o kadar büyük ki ortaya çıkan partikül madde kirliliğini ve etki sahasını Akdeniz havzası boyunca görmek mümkün.

Başta ince partikül madde (PM 2.5) olmak üzere halk sağlığı için büyük bir tehdit olan geleneksel hava kirlleticileri, orman yangınları sırasında da kronik rahatsızlığı olan ve yangın dumanına doğrudan maruz kalan insanlar için büyük bir tehlike oluşturuyor.

Avustralya'da 33 kişinin yangının neden olduğu kirlilikle hayatını kaybettiği rapor edilmişti ve çalışmalar yangınların neden olduğu hava kirliliğini yüzlerce erken ölümle ilişkilendiriyor. Ayrıca bir başka çalışma, 2019-2020 yılında bu yangınların neden olduğu sağlık maliyetinin 1.95 milyar dolar olduğunu gösteriyor. İklim krizinin en büyük faillerinden birisi de kömürlü termik santraller. Muğla'da kömürün neden olduğu SO₂ (kükürtdioksit) kirliliğinde dünyanın en kirli 4. santrali olan Kemerköy de iklim krizinin tetiklediği orman yangınlarına teslim oldu.

© STR / AFP via Getty Images

© STR / AFP via Getty Images

Bu durum, bölgede yangınlarla tehlikeli bir boyuta gelen hava kirliliğine ekstra bir yük getirecek.

Açıklamalara göre tesiste yangının şiddetini yükseltecek yanıcı maddeler tahliye edildi. Ancak yönetmeliklerde büyük yakma tesisi adı verilen bu tip santrallerde, sözkonusu önlemin tam anlamıyla gerçekleştirilmesi hususunda, yangın uzmanları endişelerini dile getirdi.

Tesis alanında 40 bin ton civarında kömür bulunduğu konuşulan en büyük sorun. Kömür yanması, santralin olağan çalışma prensibinin bir parçası ve ana yakıt kaynağı. Bu prensip beraberinde partikül maddeler başta olmak üzere kükürtdioksit ve azotdioksit gibi pek çok kirleticinin de ortaya çıkmasına neden oluyor. Sözkonusu kirleticiler, bu sefer alevlerin yakacağı kömürden ortaya çıkacak ve herhangi bir filtre sisteminden geçmeden direk havaya yayılacak. Özellikle partikül maddeler, daha önce hazırladığımız simülasyonlarda da görüldüğü gibi rüzgarın hakim olduğu yönlerde doğru kirliliği sürükleyecek. Uzmanlara göre bir diğer tehlike ise santralde herhangi bir asbestli yapı riskinin olması ve yanma sonucu havaya karışması.

Kömürlü termik santrallerin Türkiye'de sağlık harcamalarının %27'sini oluşturduğu tahmin ediliyor. Orman yangınları ile birlikte santral sahasında açıkta yanacak olan kömürün getireceği kirleticiler, başta solunum ve akciğer hastalıkları olmak üzere, bilişsel gelişimden görme yeteneğimize kadar sirayet eden hava kirliliği temelli hastalık riskini yükseltecektir.

YANGIN TERMİK SANTRALE SIÇRADIĞINDA...

Yangının Kemerköy Termik Santrali'ne sıçramasıyla birlikte, santrale ilişkin olası tehditler akıllara düştü. Bunların arasında 3 temel tehdidin ön plana çıktığı söylenebilir.

Gerek bu felaketin gerekse gelecekte yaşanabilecek orman yangınlarının önemli bir sebebinin iklim krizi ve onu tırmandıran kömür yakımı olduğu unutulmamalıdır. Türkiye 2021 orman yangınlarının en büyük sebebi hem küresel hem de bölgesel ölçekte gerçekleşen sera gazı salımı ve buna bağlı ortaya çıkan büyük sıcaklık artışları sonucu ormanların yangınlara karşı kırılganlaşmasıdır.

Termik santrale ilişkin risklerden ilki, santraldeki jeneratörün soğutulması amacıyla kullanılan hidrojenin yarattığı risk. Santral bünyesinde üretilen hidrojen bir tankta tutuluyor. Kamuoyuna da yansıyan ve sahadan edinilen bilgilere göre, hidrojen boşaltılmış ve tank su ile doldurulmuş durumda. Dolayısıyla, olası bir hidrojen patlaması riskinin önlendiği ifade ediliyor. Ayrıca yangının bu noktaya varmasını önlemek için dozerlerle hendek

kazıldığı bilgisi de mevcut. Yakın yangın riskine karşılık, müdahale için itfaiye araçlarının ve arazözlerin de hazır tutulduğu ifade ediliyor.

Bir diğer risk, santralde kullanılan yakıtlardan fuel-oil'in ateş alması riski. Bölgeden gelen son bilgilere göre santralde üretim devam ediyor ve mevcut fuel-oil kullanılıyor. Bu sayede kalan fuel-oil'in bir-iki günde sıfırlanarak tehdit olmaktan çıkarılmasının hedeflendiği anlaşıyor. Ama olası bir yangın sıçraması durumunda, santraldeki fuel-oil'in bir risk başlığı olduğu söylenebilir.

Üçüncü risk santraldeki ve rezerv sahasındaki kömürlerin ve santral yapılarının yanması. Bu koşulda, kömürün yanma niteliğinden ötürü patlama olması beklenmiyor. Fakat kömürün yanmasıyla, artılamayacak bir kükürt

ve parçacık madde emisyonunun ortaya çıkacağı, zaten yangından ötürü bozulmuş hava kalitesinin daha da kötü etkileneceği kesin. Santral yapılarının yanması binalardaki plastik, ahşap ve kauçuk malzemenin yanması anlamına geliyor. Yapının genelini ise çelik konstrüksiyonun oluşturduğu ifade ediliyor.

Santralin üretimde olmaya devam etmesi santral çalışanları için hayati tehlike anlamına geliyor ve büyük kaygı uyandırıyor. Dolayısıyla santralin üretimi durdurulmalı, personel tahliye edilmeli ve içerideki fuel-oil bir an önce tesisten uzaklaştırılmalıdır.

Asıl tehdit santralin kendisi

Her ne kadar çok tartışılan bir gündem olsa da, santrale ilişkin riskler, santralin neden olduğu risklerin ve yıkımın yanında küçük kalıyor. Santral yanmasın diye çeşitli önlemler alabilirsiniz. Ormanlar cayır cayır yanarken ve havadan müdahale yokken siz uçaklar kiralayabilir, arazözleri ve itfaiye araçlarını yangın riskine karşı beklemeye tutabilirsiniz. Fakat Türkiye orman yangınları tarihinde kırılma noktası olan bu iklim felaketinin önlenemediği ve gerekli önlemler alınmazsa önlenemeyeceği gerçeğini, neredeyse 10 gündür tüm ülke içimiz yanarak görmekteyiz. Bu gerçeğin asıl adı iklim krizidir ve iklim krizinin en büyük sebebi santrallerde yakılan kömürdür. Bu santraller, yaktıkları kömür nedeniyle bulundukla-

rı bölgelerin sıcaklıklarını büyük oranlarda artırmakta, çevrede kuraklığı tırmandırmakta ve havayı kuruttukları için ormanları da yangınlara karşı çok daha kırılgan hale getirmektedir. Yarattıkları hava kirliliği ve sera etkisi bölgeyi kavurmakta, orman yangınlarına adeta davetiye çıkarmaktadır. Termik santrallerin bu etkisi sadece bulundukları bölgelerle sınırlı değildir. Yayıdıkları kirleticiler ve saldıkları sera gazları uzun mesafeler kat edebilmektedir. Türkiye'de aktif 34 kömürlü termik santral vardır ve her biri ülkenin genelinde 2021 Türkiye orman yangınları gibi iklim afetleri açısından tırmandırıcı etkiye sahiptir.

Bu bir iklim afetidir

Yaşadığımız bir iklim afetidir; küresel ve bölgesel sıcaklık artışıyla doğrudan ilişkilidir. İklim krizinin, sıcaklık artışlarının ve kuraklıkların ise hem dünyada hem de Türkiye'de en büyük sebebi kömürlü termik santrallerdir.

Bu yangınlar, Türkiye'nin enerji politikasında kökten bir değişikliğin gereği açısından bir alarmdır. Güncel rakamlara göre, elektriğinin yaklaşık yüzde 35'ini kömür yakarak elde eden ve çok ciddi bir elektrik arzı fazlası olan Türkiye, artık bir an önce kömürden çıkışı gündemine almalıdır. Unutulmamalıdır ki yaşadığımız bu yangınlar iklim krizi kaynaklı, doğal olmayan bir afet dizisidir ve küresel ve bölgesel ölçekteki kömür yakımı en önemli sebebidir.

Aylık birden fazla dergi alıp, bunları okullara ulaştırarak gençleri Greenpeace ile tanıştırmaya ne dersiniz?

Merhaba,

Bildiđiniz üzere Greenpeace Akdeniz Dergi, yalnızca çevre hakkında ve ana akım medyada yer alamayan gelişmeler üzerine yayın yapmaktadır. Bu haberlerin ve bilgilerin daha erişilebilir ve yaygın olması için dergilerimizi mümkün olduğunca fazla kişiyle paylaşmak istiyoruz.

Dilerseniz 1 adetten fazla dergi hak edişlerinizi sizin adınıza bizlerle iletişime geçen, okumaya ve gelişmeye hevesli öğrencilere iletiyoruz. Fazla sayıdaki dergilerinizi kendi çevrenize iletmek isterseniz, “**BANA**” yazıp **2322**’ye mesaj atabilirsiniz.

GREENPEACE

Kampanya katılım SMS bedeli Türk Telekom, Türkcell ve Vodafone için SMS başına KDV ve OİV dahil 0,65 TL’dir. Operatörler kısa mesaj birim fiyatlarında meydana gelecek değişiklikleri aboneye yansıtma hakkını saklı tutar.